

Marlena PIEKUT

Ochrona patentów i wzorów użytkowych w Polsce na tle Europy Środkowo-Wschodniej

W krajach Europy Środkowo-Wschodniej lata 90. XX w. przyniosły wielkie zmiany. Przejście od gospodarki centralnie planowanej do wolnorynkowej otworzyło rynek, co zwiększyło konkurencyjność. W gospodarce wolnorynkowej, gdzie wiele podmiotów zajmuje się produkcją tych samych bądź podobnych produktów, bycie konkurencyjnym przynosi profity. Posiadanie patentu na wytwarzanie unikalnego produktu czy niepowtarzalnego wzoru użytkowego świadczy o innowacyjności i często decyduje o sukcesie komercyjnym. Twórcy nowych rozwiązań powinni więc korzystać z możliwości ich zabezpieczenia.

Istotną determinantą poświadczającą wartość przedsiębiorstwa jest ochrona własności przemysłowej. Przedsiębiorcy angażując się w powstawanie i ochronę dóbr materialnych w swoich podmiotach mają szansę na utrzymanie pozycji wśród krajowych i zagranicznych rywali.

Prawo zarówno międzynarodowe, jak i krajowe umożliwia ochronę dóbr. W Polsce podstawowym aktem prawnym regulującym całokształt zagadnień w zakresie problematyki ochrony własności przemysłowej jest ustawa z 30 czerwca 2000 r. *Prawo własności przemysłowej*¹. W sprawach udzielania i utrzymywania ochrony prawnej tej własności władny jest Urząd Patentowy RP. Nie oznacza to jednak, że przedsiębiorcy polscy będący rezydentami nie mogą ubiegać się o ochronę również w urzędach patentowych innych krajów. Ważną instytucją zajmującą się ochroną własności przemysłowej jest Europejski Urząd Patentowy (European Patent Office — EPO) z siedzibą w Monachium, którego zadaniem jest przyznawanie patentów europejskich. Patent europejski przyznawany jest na podstawie Konwencji podpisanej w 1973 r. Pozwala on uzyskać ochronę wynalazku w 38 państwach członkowskich Konwencji. Urząd ten jednak nie zajmuje się ochroną wzorów użytkowych.

CEL, ŹRÓDŁO INFORMACJI I METODYKA ANALIZY

Celem artykułu jest przedstawienie aktywności w zgłaszaniu i rejestrowaniu patentów oraz wzorów użytkowych w Polsce i innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117, z późn. zm.

Analizie poddano dwa projekty wynalazcze — patenty i wzory użytkowe. Okres badawczy dla Polski stanowiły lata 1980—2011, dla pozostałych krajów Europy Środkowo-Wschodniej lata 2003—2011. Podano liczby dotyczące zgłaszanych i zarejestrowanych projektów w formie udzielonych patentów i świadectw ochronnych w badanych latach. W celu zobrazowania dynamiki tych informacji zastosowano średnie tempo zmian.

Najpierw obliczono indeksy łańcuchowe według poszczególnych lat:

$$i = \frac{y_n}{y_{n-1}} \quad (1)$$

gdzie:

i — indeks łańcuchowy,
 y_n — okres badany, bieżący rok, dla którego jest wyznaczany wskaźnik,
 y_{n-1} — okres podstawowy, rok poprzedni.

Następnie z otrzymanych wskaźników wyliczono średnie tempo zmian (wzrostu) w dekadzie:

$$\bar{i}_G = \sqrt[n]{i_{n/n-1} \cdot i_{n-1/n-2} \cdot \dots \cdot i_{2/1}} = \sqrt[n]{i_{n/1}} - 1 \quad (2)$$

gdzie i_G — średnie tempo zmian w dekadzie.

W celu zobrazowania aktywności w zakresie ochrony patentów i wzorów użytkowych przeliczono bezwzględną liczbę projektów wynalazczych na mln ludności danego kraju oraz policzono średnioroczną liczbę tych projektów w latach 2003—2011.

Dane źródłowe dotyczące ochrony własności przemysłowej pochodzą z publikacji: GUS, Urzędu Patentowego RP, danych Eurostatu oraz Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (*World Intellectual Property Organization — WIPO*).

ANALIZA WYNIKÓW

Patenty w Polsce

Zgodnie z ustawą z 30 czerwca 2000 r. *Prawo własności przemysłowej* patent to prawo wyłączne udzielane na wynalazek — bez względu na dziedzinę techniki — który jest nowym rozwiązaniem, mającym poziom wynalazczy, tzn. niewynikający dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki i nadający się do przemysłowego stosowania (art. 24).

Przyznanie patentu daje prawo jego właścicielowi do używania, wytwarzania, oferowania do sprzedaży (także importu) produktu lub procesu opartego na wynalazku, tym samym zakazując takich działań innym podmiotom bez zgody właściciela patentu. Patenty udzielane są na czas określony, maksymalnie na 20 lat. Patent obowiązuje terytorialnie, tzn. że ograniczony jest granicami geograficznymi danego państwa lub regionu, na którym został udzielony.

Ubiegając się o uzyskanie ochrony patentowej należy rozważyć jaką wybrać procedurę, na podstawie której toczyć się będzie postępowanie. Ogólnie procedury postępowania można podzielić na krajowe, regionalne i międzynarodowe (Wąż, Pyrża, 2009). W procedurze krajowej zgłoszenia wynalazku dokonuje się w urzędzie patentowym kraju, w którym chce się uzyskać ochronę patentową. Uzyskana w ten sposób ochrona obowiązuje jedynie na terytorium danego kraju.

W procedurze regionalnej zgłoszenie odbywa się przed urzędem regionalnym powołanym przez umawiające się państwa, a udzielony w ten sposób patent obowiązuje na terytorium państw, które są członkami umowy międzynarodowej i zostały podane w danym zgłoszeniu.

Uzyskanie międzynarodowej ochrony patentowej możliwe jest dzięki procedurze określonej w *Układzie waszyngtońskim z 1970 r. o współpracy patentowej*. Układ ten daje możliwość ubiegania się o ochronę w dowolnej liczbie państw członkowskich na podstawie jednego zgłoszenia, które sporządzone jest w jednym języku i dokonane w jednym zgłoszeniu.

W Polsce w latach 1980—2011 liczba zgłoszeń wynalazków do Urzędu Patentowego RP podlegała znacznym wahaniom. Maksymalnie ponad 7 tys. zgłoszeń rocznie odnotowano w latach 1980, 1988, 2000 i 2004, natomiast poniżej 3 tys. w latach 2006—2008 (wykr. 1). Średnie tempo zmian zgłoszeń wynalazków w latach 1980—1989 przyjęło wartość $-2,7\%$ (czyli średnio z roku na rok liczba zgłaszanych patentów malała o $2,7\%$). W latach 90. XX w. zaobserwowano dodatnie tempo — średnio z roku na rok liczba zgłaszanych patentów wzrastała o $1,3\%$. W pierwszej dekadzie XXI w. jednak znów odnotowano ujemne tempo zmian, wynoszące $-6,2\%$.

Liczba udzielanych patentów kształtowała się od prawie 7,7 tys. w 1980 r. do nieco ponad 3 tys. w 2011 r. Średnie tempo tych zmian w dwóch ostatnich dekadach ubiegłego stulecia było ujemne, natomiast w latach 2000—2010 dodatnie ($2,7\%$).

Analiza ta dotyczyła ogólnej liczby wynalazków i uzyskanych na nie patentów, tzn. zgłoszonych i otrzymanych zarówno przez rezydentów danego kraju oraz przez podmioty zagraniczne.

Liczba zgłoszeń patentowych pochodząca od podmiotów krajowych stanowiła w latach 2009 i 2010 ponad 90% zgłoszeń ogółem, przy czym ok. 40% rejestrowanych patentów należało do podmiotów z Polski (tabl. 1).

**TABL. 1. ZGŁOSZENIA I UDZIELONE PATENTY WEDŁUG POCHODZENIA,
ROZPATRYWANE W URZĘDZIE PATENTOWYM RP**

Wyszczególnienie	1990	2000	2004	2007	2008	2009	2010
Zgłoszenia patentowe	5421	7298	7740	2753	2778	3140	3479
Krajowe	4105	2404	2381	2392	2488	2899	3202
Zagraniczne	1316	4894	5359	361	290	241	277
w tym w trybie międzynarodo- wym (PCT)	—	3799	4359	147	58	51	43
Udział krajowych zgłoszeń w %	75,7	32,9	30,8	86,9	89,6	92,3	92
Udzielone patenty	3647	2463	1794	3534	3590	3958	3004
Krajowe	3242	939	778	1575	1451	1536	1385
Zagraniczne	405	1524	1016	1959	2139	2422	1619
w tym w trybie międzynarodo- wym (PCT)	—	998	750	1469	1640	1993	1305
Udział krajowych patentów w %	88,9	38,1	43,4	44,6	40,4	38,8	46,1

U w a g a. Tryb międzynarodowy (PCT) oznacza procedurę określoną w Układzie waszyngtońskim z 1970 r. o współpracy patentowej. Wnioskodawca zabiega o objęcie ochroną wynalazku w wielu krajach (co najmniej w trzech, a maksymalnie we wszystkich państwach sygnatariuszach, których jest obecnie 142). Patenty na wynalazki zgłaszane w trybie PCT są udzielane przez krajowe urzędy patentowe.

Ź r ó d ł o: obliczenia własne na podstawie publikacji *Nauka...* (z odpowiednich lat).

W wyniku przystąpienia Polski do Europejskiej Organizacji Patentowej, Urząd Patentowy RP jest zobligowany uznawać patenty europejskie udzielone przez Europejski Urząd Patentowy. Dane GUS (*Nauka...*, 2012) wskazują, że w 2010 r. w Polsce uprawomocniono 4516 patentów europejskich, co w relacji do roku poprzedniego oznacza wzrost o blisko 25%. Najwięcej wynalazków uprawomocnionych w Polsce pochodzi z Niemiec. W 2010 r. patenty europejs-

skie przyznane niemieckim wynalazkom stanowiły prawie 1/3 wszystkich uprawnionych patentów europejskich. Natomiast wśród państw spoza Europy, najwięcej patentów europejskich w Polsce pochodziło ze Stanów Zjednoczonych (w 2010 r. ich udział wyniósł ponad 12%).

Warto tutaj zwrócić uwagę na jednolitą ochronę patentową. W Europie przyjęcie rozwiązań jednolitego patentu zredukowałoby zdolność konkurencyjną przedsiębiorstw działających na terytoriach krajów z niską aktywnością patentową, w tym również w Polsce (Nowicka, 2011). Beneficjentami jednolitej ochrony będą przede wszystkim kraje o wysokim zaawansowaniu technologicznym, których podmioty uzyskują znaczną liczbę patentów. W Polsce będą to głównie Francja, Niemcy, Stany Zjednoczone i Szwajcaria. W krajach z niewielką aktywnością patentową prowadzenie działalności gospodarczej będzie więc silnie ograniczone obcymi prawami wyłącznymi. Beneficjentami proponowanych rozwiązań będą kraje wysoko rozwinięte, mające silny potencjał innowacyjny i znaczne środki na prace badawczo-rozwojowe.

Patenty w Europie Środkowo-Wschodniej

W krajach Europy Środkowo-Wschodniej najaktywniejsze pod względem zgłoszeń wynalazczych w przeliczeniu na mln ludności były pod koniec pierwszej dekady XXI w. Słowenia i Polska. W Słowenii odnotowano ponad 220 zgłoszeń wynalazków w 2010 r., w Polsce 107 w 2011 r. Na kolejnych miejscach uplasowały się Łotwa i Czechy z roczną liczbą zgłoszeń patentowych ponad 80. Analizując zaś średnioroczną liczbę zgłoszeń w latach 2003—2011 obserwujemy wyróżniające się pozycje Słowenii (ponad 181), Węgier (147), Czech (119) i Polski (115). Najmniejszą aktywnością wynalazczą cechowały się Bułgaria i Litwa, gdzie roczna liczba zgłoszeń patentowych w 2011 r. nie przekroczyła 39. Podobnie w analizowanym okresie dziewięciu lat w krajach tych zauważono najmniejszą aktywność w zgłaszaniu wynalazków (na Litwie — średniorocznie zgłoszono 32 i w Bułgarii — 47). Także Rumunia odznaczała się niskim poziomem zgłoszeń wynalazków (średniorocznie 52).

W większości krajów Europy Środkowo-Wschodniej odnotowano ujemne tempo zmian zgłoszeń wynalazków do krajowych urzędów patentowych. W kolejnych latach (2003—2011) liczba zgłoszeń malała z roku na rok: na Węgrzech – 24%, w Estonii –23% oraz na Słowacji –22%. Dodatkowo średnie tempo zmian w liczbie tych zgłoszeń (1—8%) odnotowano na Litwie i Łotwie oraz w Rumunii i Słowenii.

Analiza liczby zarejestrowanych patentów w przeliczeniu na mln ludności wykazała, że najlepiej wypadły Estonia i Słowenia, gdzie odnotowano po przeszło 93 zarejestrowane patenty.

Średnio w latach 2003—2011 rejestrowano w Estonii 453 wynalazki rocznie, a w Słowenii — 111. Wysoką liczbą rejestracji odznaczały się też w tym okresie

Czechy (125 patentów). W 2011 r. na kolejnych miejscach w tym rankingu znalazła się Łotwa i Polska z liczbą ponad 80 zarejestrowanych patentów. Najmniej rejestracji wynalazków dokonano w Bułgarii oraz Rumunii (w 2011 r. nie więcej niż 20).

Średnioroczna liczba rejestrowanych wynalazków w latach 2003—2011 najniższa była na Litwie — 27, w Bułgarii — 36 i w Rumunii — 41. W Polsce udzielono 69 patentów, podobnie jak na Łotwie (68).

W analizowanym okresie dodatnie tempo zmian w rejestrowaniu wynalazków oprócz Polski miała Łotwa (ok. 2%). W pozostałych krajach tempo to było ujemne — największe w Estonii (blisko –46%) i na Węgrzech (prawie –36%).

Estonia wyróżniała się wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej liczbą zgłoszeń wynalazków oraz przyznanych patentów. Ze średnioroczną liczbą patentów z lat 2003—2011 znajduje się na czele rankingów pod względem rocznej liczby rejestrowanych patentów (453). Kraje z wysoką aktywnością patentową

(obok Estonii) to w Europie: Islandia (344 patenty), Finlandia (254 patenty) oraz Niemcy (199 patentów). Słowenia (111) i Czechy (125) osiągnęły aktywność patentową zbliżoną do takich krajów, jak: Austria (średniorocznie 144 patenty w latach 2003—2011), Niderlandy (136 patentów) oraz Wielka Brytania (ponad 124 patenty).

W Estonii i Słowenii relatywnie dużo pieniędzy przeznacza się na działalność badawczo-rozwojową (Piekut, 2012). W 2011 r. udział nakładów na działalność B+R w PKB w Słowenii stanowił 2,47%, a w Estonii 2,38% (w Polsce 0,77%). Intensyfikacja nakładów na badania i rozwój zwiększa liczbę nowych osiągnięć.

Patenty stanowią istotny instrument w osiąganiu przewagi konkurencyjnej, podnoszeniu wartości rynkowej przedsiębiorstwa i jego renomy, uzyskaniu dodatkowych dochodów (np. ze sprzedaży licencji). Nowe rozwiązanie warto opatentować, jeśli może ono przynieść korzyści finansowe przedsiębiorstwu.

Należy pamiętać, że z reguły sukces rynkowy nowego produktu nie opiera się wyłącznie na jego walorach technicznych. Nawet wyjątkowo zaawansowany technicznie wynalazek nie znajdzie uznania wśród konsumentów, jeśli nie ma na niego zapotrzebowania lub strategia wprowadzania na rynek jest nieodpowiednio przygotowana. Sukces rynkowy uzależniony jest m.in. od takich czynników, jak: efektywna kampania reklamowa, atrakcyjna cena, innowacyjna technologia czy interesujące wzornictwo produktu (Adamczak, Gędek, 2009). Chodzi tu o takie prawa wyłączne, jak prawo ochronne na wzór użytkowy i znak towarowy czy prawo z rejestracji na wzór przemysłowy.

Wzory użytkowe w Polsce

W art. 94 ustawy *Prawo własności przemysłowej* zdefiniowano wzór użytkowy jako nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. Wzór uważa się za rozwiązanie użyteczne, jeśli pozwala ono na osiągnięcie celu mającego praktyczne znaczenie przy wytwarzaniu lub korzystaniu z wyrobów.

Zasadnicza różnica pomiędzy wynalazkiem i wzorem użytkowym polega na tym, że ten drugi nie wymaga spełnienia przesłanki „poziomu wynalazczego”, co oznacza, że wzór użytkowy nie musi wywoływać zaskoczenia u znawcy jego poziomem technicznym, tak jak to ma miejsce przy wynalazku. Wzór użytkowy musi cechować nowość i użyteczność, a wynalazek dodatkowo odpowiedni poziom wynalazczy.

Czas trwania prawa ochronnego na wzór użytkowy wynosi dziesięć lat od daty dokonania zgłoszenia wzoru użytkowego w Urzędzie Patentowym. Dokumentem potwierdzającym ochronę wzoru użytkowego jest świadectwo ochronne.

Wzory użytkowe chronione są tylko w niektórych państwach, m.in. w: Austrii, Bułgarii, Estonii, Japonii, Niemczech, Polsce, Czechach i Rumunii. W niektórych krajach zakres ochrony ograniczony jest tylko do określonego rodzaju techniki. W Polsce można uzyskać ochronę na wzór użytkowy, jeśli dotyczy on wyłącznie przedmiotu materialnego o trwałej postaci. W innych państwach uzyskanie ochrony na wzór użytkowy dotyczy też sposobów i metod wytwarzania produktu (Adamczak, Gędek, 2012).

W Polsce w latach 1980—1989 liczba zgłaszanych i rejestrowanych wzorów użytkowych wykazywała tendencję wzrastającą do największej w 1988 r. — 3740 zgłoszeń. Od 1989 r. liczba zgłoszeń systematycznie obniżała się z roku na rok, osiągając w 2006 r. poziom 678, natomiast w 2011 r. przekroczyła 1000 (wykr. 4). Zgłoszenia wzorów użytkowych w latach 80. XX w. wykazywały dodatnią dynamikę zmian — 2,2%, w latach 90. XX w. i w pierwszej dekadzie XXI w. odnotowano ujemne tempo zmian na poziomie odpowiednio –7,9% i –3,3%.

Największą liczbę wzorów użytkowych zarejestrowano w 1981 r. (1800 świadectw ochronnych), a najmniejszą w 2009 r. (407 świadectw). We wszystkich trzech dekadach odnotowano ujemne tempo zmian liczby rejestracji wzorów użytkowych, od –2,1% w latach 80. XX w. do ok. –5% w następnych dekadach.

Ponad 90% zarówno zgłaszanych, jak i rejestrowanych wzorów użytkowych w Urzędzie Patentowym RP w analizowanych latach należało do podmiotów krajowych (tabl. 2).

TABL. 2. WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE I ZAGRANICZNE ZAREJESTROWANE W POLSCE

Wyszczególnienie	1990	2000	2004	2007	2008	2009	2010
Zgłoszenia wzorów użytkowych ...	2590	1330	679	649	719	780	945
Krajowe	2578	1274	648	604	667	734	879
Zagraniczne	12	56	31	45	52	46	66
Udział krajowych zgłoszeń w %	99,5	95,8	95,4	93,1	92,8	94,1	93
Udzielone prawa ochronne na wzory użytkowe	101	663	920	648	668	470	519
Krajowe	95	629	894	605	616	431	484
Zagraniczne	6	34	26	43	52	39	35
Udział krajowych świadectw ochronnych w %	94,1	94,9	97,2	93,4	92,2	91,7	93,3

Źródło: jak przy tabl. 1.

Wzory użytkowe w Europie Środkowo-Wschodniej

Analiza wzorów użytkowych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej dotyczy ośmiu krajów, ponieważ na Litwie i Łotwie nie ma możliwości rejestracji

takiej ochrony własności przemysłowej. Najwięcej zgłoszeń wzorów użytkowych na mln ludności wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej odnotowano w Czechach (w 2011 r. — 157), następnie na Słowacji i w Estonii (odpowiednio 79 i 66). W Polsce w 2011 r. zgłoszono 26 wniosków o udzielenie praw ochronnych na wzory użytkowe. Najmniejsze zainteresowanie rejestracją wzorów użytkowych wystąpiło w Słowenii oraz Rumunii (poniżej 6 wzorów). Ujemne zaś tempo zmian w liczbie zgłaszanych wzorów użytkowych w latach 2003—2011 odnotowano w Słowenii (–13,4%) i na Węgrzech (–1,8%). W pozostałych krajach zaobserwowano dodatnie tempo zmian w rejestracji wzorów użytkowych (od 3 do 5%).

Średnia liczba zgłaszanych wzorów użytkowych w latach 2003—2011 była największa w Czechach (średniorocznie 124 na mln ludności), a następnie w Estonii (80). W Polsce średnia liczba zgłaszanych wzorów użytkowych wynosiła 20. Najmniejszą aktywnością w zgłaszaniu wzorów użytkowych odznaczały się Rumunia (3 wzory) i Słowenia (8 wzorów).

Liderzy Europy Środkowo-Wschodniej w zakresie zgłoszeń cechują się też największą liczbą wydanych świadectw ochronnych. W 2011 r. w Czechach zarejestrowano ponad 147 wzorów użytkowych na mln ludności, na Słowacji prawie 70, a w Estonii ponad 58 (wykr. 6), natomiast najniższą roczną rejestra-

cję wzorów użytkowych odnotowano w Słowenii i w Rumunii. Polska zajmuje 6 miejsce na 8 możliwych pod względem rocznej liczby rejestracji wzorów użytkowych na mln ludności było to ok. 14 rejestrowanych wzorów rocznie.

Ujemne tempo zmian liczby uzyskiwanych świadectw ochronnych na wzory użytkowe w pierwszej dekadzie XXI w. odnotowano w Polsce, Słowenii oraz na Węgrzech.

Czechy są jednym z liderów w UE w rejestracji wzorów użytkowych (zajmują drugie miejsce), średniorocznie w latach 2003—2011 rejestrowano 110 wzorów na mln ludności. Najwięcej rejestracji wzorów użytkowych dokonano w Niemczech — w latach 2003—2011 ponad 190. Estonia z liczbą zarejestrowanych wzorów użytkowych także obejmuje wysokie miejsca w rankingach europejskich, obok Włochów (ponad 80 wzorów) i Austriaków (ponad 78 wzorów). Najniższą średnioroczną rejestracją wzorów użytkowych cechowały się Rumunia i Słowenia. W Polsce w omawianych latach rejestrowano średniorocznie 18 wzorów użytkowych.

Rejestracja wzoru użytkowego stanowi alternatywę dla wynalazku. Jeśli Urząd Patentowy stwierdzi, że wynalazek nie ma wystarczającego poziomu wynalazczego do uzyskania ochrony patentowej, to w niektórych przypadkach można dokonać zamiany zgłoszenia wynalazku na zgłoszenie wzoru użytkowe-

go. Jednak musi ono dotyczyć nowego i użytecznego rozwiązania o charakterze technicznym, dotyczącego budowy, kształtu lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

Uwagi końcowe

Przyczyn małej aktywności polskich podmiotów na polu ochrony własności przemysłowej jest wiele. Jedną z przyczyn, którą często się wskazuje, jest brak świadomości ochrony własności przemysłowej (Piekut, 2010). Przedsiębiorcy nie zdają sobie sprawy z roli, jaką pełni ochrona dóbr niematerialnych w funkcjonowaniu podmiotu gospodarczego.

Inną wskazywaną przyczyną niskiej aktywności Polski w zakresie ochrony własności przemysłowej jest brak kreatywnego kształcenia młodzieży (Klaus, 2012). Powinna ona otrzymywać wykształcenie pobudzające wyobraźnię oraz umiejętność twórczego rozwiązywania problemów. Wydaje się też, że byłoby bardziej przydatne w praktyce kształcenie pogłębiające wiedzę w wąskiej specjalizacji, a nie o charakterze ogólnym.

W dokumentach Unii Europejskiej podkreśla się istotność budowy kultury innowacji, konieczność zwiększenia nakładów na działalność badawczo-rozwojową i inwestowania w ochronę prawną nowych rozwiązań. Niebagatelna zresztą część funduszy strukturalnych kierowana jest właśnie na rozwój i ochronę innowacji. Wpływają one korzystnie na pobudzenie aktywności przedsiębiorców w zakresie ochrony własności intelektualnej. Według publikacji GUS *Działalność...* (2012), barierę w postaci niedostatecznych środków finansowych na działalność innowacyjną wskazało ponad 33% podmiotów zatrudniających do 49 pracowników i ponad 21% podmiotów dużych.

W obecnym okresie programowania, obejmującym lata 2007—2013, istnieją działania przyczyniające się do zwiększenia liczby zgłoszeń patentów. Jednym z działań wspomagających jest *Działanie 5.4 Zarządzanie własnością intelektualną* w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (POIG) (*Szczegółowy...*, 2010). Obejmuje ono wsparcie finansowe na pokrycie kosztów uzyskania ochrony własności przemysłowej, a także wsparcie związane z postępowaniem unieważnienia patentu czy prawa rejestracji albo prawa ochronnego na wzór użytkowy. Grupami docelowymi działania są przedsiębiorcy należący do sektora MSP, a także osoby fizyczne — wynalazcy prowadzący działalność gospodarczą.

W latach 2008—2012 w ramach *Działania 5.4* POIG zawarto 170 umów na łączną kwotę 37847 tys. zł. Na podstawie danych Funduszy Europejskich POIG można stwierdzić, że poziom wykorzystania środków z *Działania 5.4* jest niski. Według stanu na 5 listopada 2012 r. zatwierdzono do realizacji 244 wnioski, które stanowią ok. 48% środków do wykorzystania.

W następnym okresie programowania (2014—2020) przewidziane jest dalsze wsparcie komercjalizacji badań oraz praw własności intelektualnej, a także

zwiększanie praktycznego wykorzystania rozwiązań innowacyjnych (*Programowanie...*, 2012). Jest to kolejna szansa dla przedsiębiorców polskich na podniesienie konkurencyjności swoich produktów, a co się z tym wiąże, doprowadzenie do zwiększenia konkurencyjności gospodarki.

dr inż. Marlena Piekut — Politechnika Warszawska

LITERATURA

- Adamczak A., Gędek M. (2009), *Wynalazki w działalności małych i średnich przedsiębiorstw*, Krajowa Izba Gospodarcza, Urząd Patentowy RP, Warszawa
- Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2008—2010* (2012), GUS
- Demographic balance and crude rates* [demo_gind] (2012), Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (dostęp 08.12.2012)
- Klaus R. (2012), *Budowa świadomości wynalazczej w szkolnictwie technicznym. Edukacja techniczna dla rynku pracy — 2011*, źródło elektroniczne (dostęp 13.12.2012), <http://www.cs.put.poznan.pl/rklaus/ref/drKlaus%272011%28pwp%29.pdf>
- Nauka i technika w roku* (z lat 2006—2012), GUS
- Nowicka A. (2011), *Jednolita ochrona patentowa — uwagi krytyczne. Wynalazczość i ochrona własności intelektualnej. Wybrane zagadnienia ochrony i komercjalizacji dóbr intelektualnych w świetle regulacji prawnych i judykatury*, „Zbiór referatów z seminarium Rzeczników Szkół Wyższych” Zeszyt 35, Cedzyna
- Piekut M. (2010), *Ochrona własności intelektualnej w Polsce i w krajach europejskich*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 12
- Piekut M. (2012), *Nakłady na prace badawczo-rozwojowe wybranych państw*, „Kwartalnik Nauki o Przedsiębiorstwie”, nr 4
- Programowanie perspektywy finansowej 2014—2020 — Założenie Umowy Partnerstwa* (2012), Projekt z 16 listopada 2012 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, http://www.mrr.gov.pl/fundusze/Fundusze_Europejskie_2014_2020/Programowanie_2014_2020//kr/materialy/Documents/Zal_UP_16112012.pdf (dostęp 05.12.2012)
- Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka* (2010), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
- WIPO statistics database* (2012), źródło elektroniczne <http://ipstatsdb.wipo.org/ipstats/patentsSearch> (dostęp 07.12.2012)
- Wąż J., Pyrża A. (2009), *Procedury ochrony wynalazków*, [w:] Pyrża A. (red.) *Poradnik wynalazcy*, Urząd Patentowy RP, Krajowa Izba Gospodarcza, Warszawa

SUMMARY

This article presents the activity in the reporting and recording of inventions and utility models in Poland and other countries of Central and Eastern Europe in the years 1980—2011. Data bases of GUS (the CSO of Poland) and the World Intellectual Property Organization were data source of the study. The most active countries in Central and Eastern Europe in terms of patent applications

were Slovenia and Estonia. On the other hand, in terms of registration of utility models stand out Estonia, the Czech Republic and Slovakia, while the least active in this area were Bulgaria, Slovenia and Romania. Polish activity in this area was average.

РЕЗЮМЕ

Целью статьи является представление активности в заявлении и регистрации изобретений, а также полезных моделей в Польше и в других странах Центральной и Восточной Европы в 1980—2011 гг. Источником данных были базы данных ЦСУ, Всемирная организация интеллектуальной собственности. Наиболее активными странами в Центральной и Восточной Европе в отношении к заявлениям изобретений были Словения и Эстония. С другой стороны в отношении к регистрации полезных моделей выделялись Эстония, Чешская Республика и Словакия, в то время как меньше всего активными в этой области были Болгария, Словения и Румыния. Активность Польши в этой области была средняя.